

LASTENSUOJELUN OSTOPALVELUJEN KYSYNTÄ JA TULEVAISUUDEN TARPEET

Riitta-Liisa Halttunen

Opinnäytetyö
Marraskuu 2012

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala

JYVÄSKYLÄN AMMATTIKORKEAKOULU
JAMK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tekijä(t) SUKUNIMI, Etunimi Halttunen, Riitta-Liisa	Julkaisun laji Opinnäytetyö	Päivämäärä 24.09.2012
	Sivumäärä 38	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty (X)
Työn nimi Lastensuojelun ostopalvelujen käyttö ja tulevaisuuden tarpeet		
Koulutusohjelma Sosionomi		
Työn ohjaaja(t) Kiiskilä, Taja		
Toimeksiantaja(t)		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämä opinnäytetyö on markkinatutkimus, jossa pyritään selvittämään lastensuojelun ostopalvelujen kehittymistä ja tulevaisuuden tarpeita. Lastensuojelun ehkäisevän työn-, avohuollon- ja sijaishuollon palvelut ovat olleet muutostilassa, sekä yhteiskunnan taloudellisten muutosten paineesta, että lastensuojelulain muutosten vuoksi. Lain muutosten tavoite on ollut siirtää painopistettä ehkäisevään lastensuojeluun sijaishuollosta ja korjaavasta lastensuojelutyöstä.</p> <p>Markkinatutkimus on toteutettu kyselylomaketutkimuksella verkkokyselynä kuntien lastensuojelun vastuuhenkilöille. Kysely on tehty opiskelijan oman yrityksen käyttöön ja kohderyhmän alueellinen raja on valittu yrityksen sijainnin perusteella.</p> <p>Tutkimuksen tulokset antavat viitteitä, että tulevaisuudessa on tarve lastensuojelun ehkäisevän työn ja avohuollon kentällä sijaisperheiden toimintaa tukeville työmuodoille, perhetyölle, avohuollon tukiperhetyölle ja vertaisryhmille. Sijaishuollon osalta lastensuojelulain muutokset ovat lisänneet perhesijoituspaikkojen tarvetta.</p>		
Avainsanat (asiasanat)		
Lastensuojelu, ehkäisevä lastensuojelu, sijaishuolto, markkinatutkimus		
Muut tiedot		

Author(s) LAST, First Halttunen, Riitta-Liisa	Type of publication Bachelor's Thesis	Date 24.09.2012
	Pages 38	Language Finnish
		Permission for web publication (X)
Title TITLE The use and markets for child welfare commercial services		
Degree Programme Bachelor of social services, Early childhood education and social pedagogy		
Tutor(s) LAST, First Kiiskilä, Taja		
Assigned by		
<p>Abstract</p> <p>This bachelor's thesis is marketing research. The purpose of this research is to find out how the latest developments in Finnish child welfare laws and economical situation in society has influenced markets on commercial products which are produced for child protection in social services. There has been a need in society to focus child welfare work more to preempted work instead of foster care.</p> <p>This thesis was made for students own business, which produces services for child welfare and foster care.</p> <p>The central result of this marketing research was that there is need for supporting work to be done with foster families, family work and peer groups both for children and parents. In foster care the need for foster families has increased because of the latest changes in child welfare act. The conclusion is that there is also commercial potential in this field.</p>		
Keywords child welfare, preempt child welfare work, marketing research, foster care		
Miscellaneous		

Sisällys

Johdanto	3
1. Lastensuojelun historia Suomessa.....	5
2. Lastensuojelu	7
2.1. Ehkäisevä lastensuojelu	9
2.2. Ehkäisevän lastensuojelun kehittäminen.....	10
2.3. Avohuolto	11
2.4. Sijaishuolto	13
2.5. Lastensuojelulain muutokset	14
3. Ostopalvelut	16
3.1. Hankintalaki	17
3.2. Ostopalvelujen ja kilpailutuksen ongelmia	18
4. Opinnäytetyön tarkoitus	19
5. Tutkimuksen toteuttaminen	21
5.1. Aineiston keruu.....	22
5.2. Analysointi	23
5.3. Luotettavuus ja eettisyys	25
6. Tulokset	26
6.1. Lastensuojelun ehkäisevien palvelujen järjestäminen	26
6.2. Sijaishuollon palvelujen järjestäminen	29
6.3. Mahdollisuudet.....	30
7. Pohdinta	31
Johtopäätökset	32
Jatkotutkimusaiheet.....	33
Lähteet.....	34

Liitteet	36
Kuviot	41

Johdanto

Viimeisen 18- vuoden aikana sosiaalialan lastensuojelun palvelukentässä on tapahtunut paljon muutoksia. 1990- luvun laman jälkimainingeissa kunnat ensin supistivat radikaalisti omaa palvelutuotantoaan ja 2000 luvun aikana yksityisten palveluntuottajien määrä on kasvanut voimakkaasti. Palveluntuottajiksi ovat ryhtyneet yksityisyrittäjien lisäksi myös yhdistykset ja seurakunnat.

Olen toiminut yksityisenä palveluntuottajana lastensuojelun sijaishuollon parissa vuodesta 1995, jolloin perustimme ammatillisen perhekodin. Pitkän työuran aikana lastensuojelukentän toisessa ääripäässä eli sijaishuollossa, olen perheiden ja lasten elämäntilanteita seurattessani nähnyt paljon mahdollisuuksia, joilla heidän kohdallaan olisi voitu ehkäisevän työn ja varhaisen puuttumisen keinoin auttaa perhettä aikaisemmin.

Ehkäisevän lastensuojelun merkitys lastensuojelun palvelukentässä on aihe, josta on oman ammatillisen urani aikana vuodesta toiseen käyty julkista keskustelua. Kaikki alan ammattilaiset tiedostavat sen tärkeyden ja lastensuojelulain muutoksillakin on pyritty ohjaamaan työskentelyn painopistettä korjaavasta työstä ehkäisevään. Yhteiskunnalla on myös suuri taloudellinen paine siirtää painopistettä ehkäisevään työhön kalliin sijaishuollon ja erityispalveluiden sijaan.

Yhteiskunnan taloudellisen tilanteen muutosten myötä hyvät aiheet ja tavoitteet ovat kuitenkin toistuvasti usein ”vesittyneet”. Kun kunnissa tehdään päätöksiä määrärahoista, valitettavan usein säästökohteina ovat edelleen olleet lastensuojelun kentällä ehkäisevän työn välineet. Toisaalta viimeisimpinä vuosina uusia toimintamalleja on etsitty näiden erilaisista yhdistelmistä, osa palveluista tuotetaan itse tai yhteistyössä jonkin toimijan kanssa.

Opinnäytetyön aihevalintani oli luontevaa jatkoa pohdinnalle oman ammatillisen työn ja yrityksemme suunnasta tulevaisuudessa. Halusin tutkia millaisille lastensuojelun ehkäisevän- ja avohuollon työn palveluille olisi kysyntää oman yritykseni lähialueella. Ehkäisevän työn tärkeyden ja mahdollisuuksien tiedostaminen ja kokeminen työssäni tärkeiksi, sekä tietenkin yrittäjänä uusien mahdollisuuksien etsiminen lastensuojelun toimintakentällä saivat minut valitsemaan opinnäytetyön aiheeksi **markkinatutkimuksen** ehkäisevän lastensuojelun ja sijaishuollon ostopalveluihin ja niiden tulevaisuuden tarpeisiin liittyen.

Halusin myös tutkia kuinka lastensuojelulain isot muutokset ovat vaikuttaneet kuntien itse tuottamiin palveluihin, ostopalvelujen määrään ja tulevaisuuden tarpeisiin. Palvelujen tuottamiseen liittyen halusin tarkemmin selvittää sitä, kuinka palvelut on toteutettu. Yrittäjän näkökulmasta tässä minua kiinnostaa se, kuinka paljon palveluista tuottaa nk. kolmas sektori eli yhdistykset ja järjestöt vapaaehtoistyön voimin ja yhteiskunnan ja esim. ray:n tuella. Kun tuotetaan palveluja samoille markkinoille, on yrittäjän näkökulmasta tärkeää tiedostaa millä alueilla ei ole kustannustehokasta kilpailla. Kun saman palvelun tuottaa yhteiskunnan tuella yhdistys, yrityksen tuottama hinta ei yleensä ole kilpailukykyinen erilaisesta kustannusrakenteesta johtuen.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millaisille ehkäisevän ja avohuollon ostopalveluille olisi tarvetta ja tuottaa tietoa siitä, miten lastensuojelulain muutokset ovat vaikuttaneet kuntien lastensuojelun palvelujen tuottamiseen ja tulevaisuuden tarpeisiin. Lisäksi tarkoitus on tuottaa tietoa siitä, kuinka ehkäisevän työn palveluja on tuotettu kunnissa. Toteutin tutkimuksen 2012 kesän aikana ja tutkimuksen kohdejoukkona olivat Keski-Suomen ja Mikkelin läänin sijaishuoltoyksiköiden johtavat työntekijät, sekä alueen kuntien lastensuojelun esimiehet.

1. Lastensuojelun historia Suomessa

Marjatta Bardy toteaa toimittamassaan teoksessa ”Lastensuojelun ytimissä” lastensuojelun historian olevan osa lapsuuden historiaa. Aikojen saatossa yhteiskunnan kriisit kuten, sodat ja nälkävuodet jättivät runsaasti lapsia vaille huoltajaa ja turvaa. Lastensuojelun ensisijainen tehtävä onkin ollut heistä huolehtiminen. Lastensuojelu onkin Bardyn mukaan vanhimpia yhteiskunnallisesti säädettyjä hyvinvointipolitiikan muotoja. (Bardy. 2009, 25)

Vuosina 1905–1906 suojelukasvatuskomitea luonnosteli jo laajempaa lastensuojelupolitiikkaa, johon osana kuuluivat lastenkotien ja kasvatuslaitosten perustaminen. Taustalla oli ajatus sosiaaliseen perimään vaikuttamisesta, estää vanhempien huono-osaisuuden ja ongelmien siirtyminen lapseen. Tätä kautta lapsista oli mahdollista kasvaa hyvinvoivia ja tuottavia aikuisia yhteiskuntaan. Ensimmäinen lastensuojelulaki saatiin kuitenkin vasta 1936 taloudellisten syiden viivyttämänä. (Bardy. 2009, 25-26)

Lasten asemaan yhteiskunnassa merkittävästi vaikuttaneita muita lakeja ovat olleet mm. oppivelvollisuuslaki 1921, ruumiillisen kurittamisen kieltäminen 1980 luvulla, 1996 voimaan tullut subjektiivinen oikeus päivähoitoon. 2000 luvulle tultaessa lapsipolitiikkaan ja uskallan väittää, että myös lastensuojeluun on tullut mukaan vahvasti taloudellinen näkökulma. Tämän päivän lapset päättävät tulevaisuuden yhteiskunnassa ja tästä näkökulmasta ajateltuna on parempi ehkäistä varhaisesti vaurioita, kuin turvautua kalliisiin ja epävarmoihin korjaaviin toimenpiteisiin. (Bardy. 2009, 26-29)

Timo Harrikari Helsingin yliopiston yhteiskuntatieteiden laitokselta toteaa kolumnissaan lastensuojelun kehityksen viimeisten vuosien tilanteesta seuraavaa:

”1990-luvun laman jälkeinen lastensuojelu on joutunut toimimaan kasvavan julkisen huolen ja jatkuvan kriisintunteen keskellä, josta on seurannut vaatimuksia puuttua ”varhaistakin varhaisemmin”. Ilmapiiiri on muistuttanut monella tapaa sadan vuoden takaista eliitin moraalista paniikkia, joka hiljalleen alkoi tiivistyä (myöhemmin ilmeisen aiheelliseksi osoittautuneeseen) pelkoon ”kumouksellisista voimista” ja vaatimuksiin ”rikollisuuden juurien katkaisemisesta.”

Hänen mukaansa avohuollon kirjaaminen yksiselitteisemmin uuteen lastensuojelulakiin muistuttaa 1936 vuoden lastensuojelulain taustalla elänyttä rikosoikeudellista ajatusmallia lastensuojelun taustalla. (Harrikari)

2. Lastensuojelu

Lastensuojelun palvelujärjestelmä on laaja ja sen toiminta perustuu lastensuojelulakiin. Palvelujärjestelmän tehtävänä on edistää lapsen kehitystä ja kasvua ja sen toiminnan tulee olla suunniteltua ja ennakoitua. Kunnat laativat suunnitelman lastensuojelun kehittämisestä ja toteuttamisesta, jonka pohjalta toimitaan. (Lastensuojelun palvelurakenne)

Lastensuojelulaki määrittää kaiken tehtävän lastensuojelutyön suunnitelmalliseksi ja tavoitteelliseksi ja edellyttää kunnat tekemään lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi suunnitelman, jossa kartoitetaan resurssit ja välineet.

Suunnitelma lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä
Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain [\(365/1995\) 65 §:n](#) mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.
Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:
1) lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
2) lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
3) lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
4) lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
5) lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
6) yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä; sekä
7) suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta. (LSL 12§)

Vaaditun suunnitelman tekemisen myötä konkreettisesti kuntien sisällä ja kuntien välillä tehtiin tiivistettyä yhteistyötä ja yhteistyömuodot kehittyivät. Lakimuutosten myötä varhaisen tuen malleja kehitettiin yhteistyössä eri toimijoiden kanssa kehittämishankkeiden kautta. (Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa 2008–2011, 7)

Lastensuojelujärjestelmä jakautuu *ehkäisevään lastensuojeluun ja lapsi ja perhekohtaiseen lastensuojeluun*. Lapsi ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon palvelut, kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä näihin liittyvät sijaishuolto ja jälkihuolto. (Lastensuojelun palvelurakenne)

Lastensuojelun asiakkuuden katsotaan alkavan lastensuojelutarpeen selvittämisestä. Jollakin lapsen läheisellä taholla on huoli lapsen hyvinvoinnista ja hän tekee lastensuojelun työntekijöille pyynnön, jonka pohjalta asiaa lähdetään selvittämään. Selvitys tehdään yhteistyössä lapsen / nuoren vanhempien kanssa ja mahdollisesti kuullaan myös muita tilanteeseen liittyviä lapselle tärkeitä tahoja. Selvitys tulee toteuttaa vaikka sitä ei perhe hyväksyisikään ja selvityksen pohjalta päätetään jatkuuko lastensuojelun asiakkuus vai ei. Mikäli asiakkuus jatkuu, lapsi ja perhe ohjataan heidän tarpeiden pohjalta tarkoituksenmukaisiksi katsottujen avohuollon palvelujen pariin. (Lastensuojelutarpeen selvitys)

Lastensuojelulaki määrittelee selvityksen toteuttamisella aikarajan kolme kuukautta, jonka kuluessa selvitys on tehtävä ja myös päätettävä jatkuuko lastensuojelun asiakkuus. Päätöksestä on ilmoitettava huoltajalle ja lapselle. Hallinto-oikeus voi tarvittaessa painavista syistä antaa luvan lapsen tutkimiseen ilman huoltajan suostumusta. (LSL § 27, § 28)

Lastensuojelun keskusliiton ja Talentian kesäkuussa 2010 tekemän kyselyn mukaan lastensuojeluilmoitusten määrä on lisääntynyt etenkin kouluista, neuvoloista ja päivähoidosta. (Paavola, A. 2010, 7)

2.1.Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelulain tarkoitus on turvata lailla lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityissuojeluun. Laki määrittää ensisijaisen vastuun lapsen hyvinvoinnista vanhemmille tai muulle huoltajalle ja viranomaisten roolin vanhemman kasvatustehtävää tukevaksi ja tukitoimia järjestämällä auttaa vanhempia heidän kasvatustehtävässään. (LSL3a§12.2.2010/88)

Lastensuojelulaki määrittelee ehkäisevän lastensuojelun seuraavasti:

Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 2 luvun mukaista ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana.

Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa.

Kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana, edellä 2 momentissa tarkoitettua tukea järjestetään osana avo-, sijais- tai jälkihuoltoa. (LSL3a§12.2.2010/88)

Ehkäisevää lastensuojelua toteutetaan kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa kuten äitiys- ja lastenneuvolassa sekä, päivähoidossa, opetuksessa ja nuorisotyössä. Tuki on ehkäisevää lastensuojelua, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Kun lastensuojelun asiakkuus on alkanut, samat palvelut ovat käytettäviä tukitoimia avo-, sijais- ja jälkihuollossa. (LSL3a§12.2.2010/88)

Lastensuojelun keskusliiton ja Talentian 2010 tekemässä tutkimuksessa kartoitettiin myös kuntien palvelurakenteen sisäistä yhteistyötä lastensuojeluasioissa ja kyselyn tulosten mukaan pienissä alle 30 000 asukkaan kunnissa yhteistyö kunnan sisällä toimi parhaiten. Peruspalvelujen kuten terveydenhuollon ja päivähoidon työntekijät kokivat saavansa tukea sosiaalityöntekijöiltä omassa ehkäisevässä työssään. Keskikokoisissa 30 – 50 000 asukkaan kunnissa taas yhteistyön arvioitiin toimivan heikoiten. (Paavola, A. 2010, 8-9)

2.2. Ehkäisevän lastensuojelun kehittäminen

Ehkäisevän työn kehittämistä on tehty Keski-Suomessa, kuten kaikkialla Suomessa, kuntien oman kehittämistyön lisäksi paljolti hankkeiden kautta yhteistyönä alan toimijoiden kesken. 2005 vuoden jälkeen Keski-Suomessa on toiminut kaikkiaan kuusi erilaista isoa kehittämishanketta, jotka ovat olleet osa kansallista sosiaalialan kehittämishanketta. (Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa 2008–2011, 7)

Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke II Itä- ja Keski-Suomessa /Lapset ja perheet Kaste II – hanke; jatkohankkeen hankesuunnitelmassa todetaan vaativan avotyön tavoitteista ja toimenpiteistä seuraavaa:

TAVOITTEET

Vanhemmuuden vahvistaminen ja perheen tukeminen kriisiytyneessä tilanteessa niin, että lapsia ei tarvitse sijoittaa

TOIMENPITEET

Perheille tarjotaan ryhmämuotoista vanhemmuuden tukea, perhetyöntekijöille ja avohuollon ohjaajille järjestetään työkoukousia, joissa juurrutetaan vaativan avotyön työmenetelmiä ja toimintamalleja, perheiden lapsille pyritään järjestämään tukea peruspalveluista, esim. koulusta.

Sijaishuoltoyksikkö vahvistaa tukea lastensuojelun sosiaalityölle, juurruttaa tukiperhetoimintaa, koordinoi lastensuojelun edunvalvontaa,

vertaisryhmätoimintaa ja lastensuojelun moniammatillisen asiantuntijaryhmän toimintaa. (Lapset ja perheet Kaste II – hanke; jatkohanke hankesuunnitelma, 2011. s, 7)

Lastensuojelulain mukaan ehkäisevä lastensuojelu on peruspalveluin toteutettavaa työtä. Ehkäisevän työn tilanteeseen liittyvä tutkimus vuodelta 2010 kuitenkin nostaa esiin peruspalvelujen puolella olevat odotukset sosiaalityöntekijöiden roolin lisäämisestä ehkäisevässä työssä. Heiltä toivotaan konkreettista ja nopeaa apua ehkäisevän lastensuojelun tilanteisiin, osallistumista palavereihin ja konsultaatiota. Tulokset viittaavat siihen, että peruspalvelujen puolella on jopa vääriä käsityksiä sosiaalityöntekijöiden tehtävistä ehkäisevässä lastensuojelussa. (Paavola, A. 2010, 12)

2010 tehtyyn kyselyyn vastanneiden sosiaalityöntekijöiden vastauksista nousi esiin henkilöresurssien puute ehkäisevässä työssä. Toisaalta he kokivat, että päättäjät ja viranomaiset ovat reagoineet lakimuutoksiin lisäämällä resursseja lastensuojeluun, mutta samaan aikaan jättäneet panostamatta ehkäisevän työn resursseihin. Resurssitilanne lastensuojelun puolella on kyselyyn vastanneiden kokemuksen mukaan sellainen, että ehkäisevän työn organisointia ei voi siirtää lastensuojelun työntekijöiden tehtäväksi. Ehkäisevän lastensuojelutyön nähtiin kaipaavan omaa tahoa joka vastaa sen organisoinnista. (Paavola, A. 2010, 12-14)

2.3.Avohuolto

Avohuolto on ensisijainen tukimuoto huostaanottoon ja sijoitukseen nähden ja sitä tulee aina käyttää silloin, kun sen tarjoaa lapsen tarpeisiin nähden riittävän tuen. Avohuoltoa tehdään yhdessä lapsen huoltajien kanssa ja päätökset ja käytetyt tukitoimet kirjataan ylös asiakassuunnitelmaan. (Avohuolto)

Lastensuojelulaki määrittelee avohuollon tukitoimiksi mm. toimeentulon- ja asumisen turvaamisen, sekä seuraavaa:

”36 § [\(30.12.2010/1380\)](#)

Muut lastensuojelun avohuollon tukitoimet

Sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen on sosiaalihuoltolain 17 §:n 1 ja 2 momentissa mainittujen sosiaalipalveluiden, kuten lasten päivähoidon ja kotipalvelun, sekä toimeentulotuesta annetun lain [\(1412/1997\)](#) mukaisen toimeentulotuen ja ehkäisevän toimeentulotuen lisäksi järjestettävä tarvittaessa lapsen ja perheen tuen tarpeisiin perustuva asiakassuunnitelma huomioon ottaen lastensuojelun avohuollon tukitoimina:

- 1) tukea lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämiseen;*
- 2) lapsen taloudellinen ja muu tukeminen koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä;*
- 3) tukihenkilö tai -perhe;*
- 4) lapsen kuntoutumista tukevia hoito- ja terapiapalveluja;*
- 5) perhetyötä;*
- 6) koko perheen 37 §:ssä tarkoitettu sijoitus perhe- tai laitoshoidon;*
- 7) vertaisryhmätoimintaa;*
- 8) loma- ja virkistystoimintaa; sekä*
- 9) muita lasta ja perhettä tukevia palveluja ja tukitoimia.*

Lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalihuollon palvelut on järjestettävä sen mukaisesti kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on arvioinut niiden tarpeen lapsen tai vanhemman asiakassuunnitelmassa.

37 § [\(12.2.2010/88\)](#)

Sijoitus avohuollon tukitoimena

Lapselle voidaan järjestää asiakassuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla avohuollon tukitoimena tuen tarvetta arvioivaa tai kuntouttavaa perhehoitoa taikka laitoshuoltoa yhdessä hänen vanhempansa, huoltajansa tai muun hänen hoidostaan ja kasvatuksestaan vastaavan henkilön kanssa.

Lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena lyhytaikaisesti myös yksin.

Sijoitukseen vaaditaan lapsen huoltajan ja 12 vuotta täyttäneen lapsen suostumus. Sijoituksen edellytyksenä on, että sijoitus on tarpeen:

- 1) lapsen tuen tarpeen arvioimiseksi;*
- 2) lapsen kuntouttamiseksi; tai*
- 3) lapsen huolenpidon järjestämiseksi väliaikaisesti huoltajan tai muun lapsen hoidosta ja kasvatuksesta tällöin vastaavan henkilön sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi.*

Alle kaksivuotias lapsi voidaan sijoittaa avohuollon tukitoimena

vankeusrangaistustaan suorittavan tai tutkintavankeudessa olevan

vanhempansa luo vankilan perheosastolle. Alle kolmivuotiaan lapsen sijoitus

voi jatkua perheosastolla, jos lapsen etu sitä välttämättä vaatii. (LSL §36 ja 37)

Avohuollon tukitoimet voivat siis olla hyvin monimuotoisia ja yrittäjänä minulle on myös omakohtaista avohuollon palvelujen tuottajana. Olemme tuottaneet mm. loma-

ja leiritoimintaa, sekä sijaishoidon palveluja avohuollon tukitoimena. Oma kokemukseni on, että jos avohuollon tukitoimet eivät riitä, on lapsen edun mukaista jos hänellä on mahdollista huostaanottotilanteessa jatkaa asumista jo turvalliseksi ja tutuksi tullessa avohuollon sijaishuoltopaikassa.

2.4.Sijaishuolto

Sijaishuolto tarkoittaa lastensuojelulain nojalla huostaan otetun, kiireellisesti sijoitetun tai lastensuojelulain 83§:ssa mainitun väliaikaismäärityksen nojalla sijoitetun lapsen hoidon ja kasvatuksen toteuttamista kodin ulkopuolella. Sijaishuoltoa voidaan käyttää myös jälkihuollon ja avohuollon tukitoimena. Sijaishuolto voidaan toteuttaa sijaisperheessä, ammatillisessa perhekodissa, laitoksessa tai muulla lapsen tarpeita vastaavalla tavalla. (Sijaishuolto)

Sijaishuoltoa, kuten muutakin lastensuojelua toteutetaan yhteistyössä huoltajien kanssa ja se on suunnitelmallista. Asiakassuunnitelmaan kirjataan hoidon ja kasvatuksen tavoitteet, toteutuskeinot, yhteydenpito vanhempien ja lähiomaisten kanssa sekä lapsen arkeen liittyviä asioita, kuten käyttövarat ja arjen tärkeitä asioita. Sijaishuollon tavoite on perheen jälleenyhdistäminen ja asiakassuunnitelman yhteydessä tarkastellaan myös sen tavoitteen tilannetta. (LSL § 30)

Sijaishuoltoa valvovat sijoittajakunta, sijoituskunta ja alueen aluehallintovirasto. Sijaishuolto on lastensuojelulain, perhehoitajalain ja lain yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta alaista toimintaa. Sijaishuollon kustannuksista vastaa sijoittajakunta. (Sijaishuolto)

2.5.Lastensuojelulain muutokset

Tutkimukseni kannalta mielenkiintoisimmat muutokset lastensuojelulakiin olivat vuoden 2008, 2010 ja 2012 lakimuutokset. Näinä vuosina lakimuutoksissa painopistettä siirrettiin korjaavasta ehkäisevään työhön, kuntia veloitettiin suunnittelemaan ja toteuttamaan lastensuojelua tiukemmin määriteltynä ja asiakkaan asemaa parannettiin ja selkeytettiin aikarajoilla ja määrityksillä lastensuojelun asiakkuudesta ja osallisuudesta prosessissa.

Myös henkilöstön osalta tarkennettiin 2008 laissa nk. ”uudessa lastensuojelulaissa”. pätevyysvaatimuksia. Lastensuojelutoimenpiteistä päättävän viranhaltijan pätevydestä säädettiin LSL 13§:ssa. Perusoletukseni on, että kun luodaan uusia velvoitteita lailla, syntyy myös mahdollisuuksia yrittäjyyden kautta tuoda markkinoille tuotteita, jotka täydentävät kuntien omaa palveluverkkoa ennaltaehkäisevän ja korjaavan lastensuojelutyön saralla.

Ehkäisevää lastensuojelua on tehty aikaisemminkin, mutta vuoden 2008 voimaantulleet lakimuutokset määrittivät sen lakiin ja velvoittivat kunnat tekemään suunnitelman lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä. Uusia palvelutuotteita on mahdollista ja otollisempaa tuoda markkinoille, kun niille on olemassa oikea tarve ja oikean tarpeen selvittämiseksi tarvitaan tutkimusta asiakkaan tarpeista. (Kuntainfo 10/2007)

2010 Ilmoitusvelvollisuutta määriteltiin tarkemmin ja siihen nostettiin uusia ammattiryhmiä. Samalla tarkennettiin asiakkaan oikeuksia ja määritelmiä lastensuojelulain asiakkuuden alkamisesta, asetettiin määräajat jolloin päätös lastensuojelun asiakkuuden alkamisesta on selvityspyynnön jälkeen tehtävä. (Kooste vuoden 2010 lakimuutoksista)

2010 Lastensuojelun keskusliiton ja Talentian tekemän tutkimuksen mukaan lain muutosten myötä toimintatavat ja mahdollisuudet ehkäisevään lastensuojeluun eivät ole parantuneet, vastaajista 40 % oli tätä mieltä. Terveystieteiden sektorin vastaajien mielestä konkreettista ehkäisevää apua, kuten perheyötä ja kotipalvelua on liian vähän tarjolla ja sosiaalitoimea ei saada mukaan ennen kuin lastensuojeluilmoitus on tehty. Päivähoidon vastaajien mielestä esimerkiksi tukiperheille olisi tarvetta jo ennen kuin lastensuojelun asiakkuus on alkanut. Lisäksi koettiin, että ehkäisevän työn menetelmistä on liian vähän tietoa ja resurssit eivät riitä ehkäisevään työhön. (Paavola, A. 2010, 12-13)

2012 muutoksista minulle tärkein yritystoiminnan mahdollisuuksien näkökulmasta oli perhehoidon määrittäminen ensisijaiseksi hoitomuodoksi alle 12 vuotiaiden sijoituksissa.

Sijaishuoltopaikan valinta

Sijaishuoltopaikan valinnassa tulee kiinnittää erityistä huomiota huostaanoton perusteisiin ja lapsen tarpeisiin sekä lapsen sisarusuhteiden ja muiden läheisten ihmissuhteiden ylläpitämiseen ja hoidon jatkuvuuteen. Lisäksi tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon lapsen kielellinen, kulttuurinen sekä uskonnollinen tausta. Laitoshuoltoa järjestetään, jos lapsen sijaishuoltoa ei voida järjestää lapsen edun mukaisesti riittävien tukitoimien avulla perhehoidossa tai muualla. (LSL 50 § [\(8.4.2011/316\)](#))

3. Ostopalvelut

Ostopalvelulla tarkoitetaan palvelua, jonka kunta ostaa ulkopuoliselta taholta kuntalaisten käyttöön. Tällaisia tahoja ovat esimerkiksi yritykset, yhdistykset ja seurakunnat. Kilpailutilannetta sosiaalialan markkinoilla pidän jossakin määrin vääristyneenä, koska yksityisyrittäjät kilpailevat samoista markkinoista rinnakkain yhdistysten kanssa, jotka saavat esimerkiksi ray:n tukia.

Lastensuojelun ostopalveluiden määrän kasvuun vaikuttivat 1990 luvun lopulla ollut taloudellinen lama, joka sai useat kunnat ajamaan alas omat lastensuojeluyksiköt. Alasajo oli voimakasta vielä 2000 luvun alussakin. Samalla markkinoille tuli uusia toimintamalleja kuten perhekoteja, jotka tarjosivat kodinomaisen ammatillisen vaihtoehdon lastenkodeille. Oma yrittäjä urani alku ajoittuu tälle ajalle.

Yksityiseltä sektorilta ostettavien palveluiden määrä on pysynyt kasvussa näihin vuosiin saakka.

”Yksityinen sektori (yritykset ja järjestöt) tuotti sosiaalipalveluista Suomessa vuonna 2009 jo lähes 30 prosenttia. Eniten kunnat hankkivat palvelukoti- ja asumispalveluita. Myös lastensuojelun laitos- ja perhehuolto hoidetaan pitkälti ostopalveluina.” (Helsingin seudun kauppakamari selvitys, 27.6.2011)

Viimeisimpinä vuosina on lehdistössä ja muissa medioissa ollut paljon keskustelua ostopalvelujen hintojen kohoamisesta. Tämä on yksi syy mikä on saanut kunnat perustamaan omia perhekoteja, joissa vanhemmat työskentelevät palkkasuhteessa kuntaan, eivät perinteisellä perhehoitokorvauksella. Kunnat ovat myös alkaneet perustaa uudelleen lastensuojeluyksiköitä lakkautettujen tilalle. Aiheesta uutisoi mm. Turun Sanomat 5.1.12

3.1.Hankintalaki

Yrittäjän näkökulmasta merkittävä muutos ostopalvelumarkkinoille oli 2007 voimaan tullut hankintalaki, joka toi mukanaan myös ostajille raskaita velvoitteita. Hankintalain myötä tulivat kaikkia osapuolia paljon keskusteluttaneet ja kritiikkiä herättäneet kilpailutukset. Ostopalvelujen kilpailuttaminen vaatii suuren ja erittäin asiantuntevan tiimin, tästä syystä Keski-Suomessakin kaikki pienet kunnat tekevät yhteistyötä kilpailutuksen osalta Jyväskylän sijaishuoltoyksikön kanssa.

Uusi hankintalaki tuli voimaan 1.6.2007. Hankintalain uudistuksen tavoitteena oli tehostaa julkisten varojen käyttöä, turvata tarjoajille tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu julkisissa hankinnoissa, sekä selkeyttää hankintaviranomaisten ostoyhteistyön edellytyksiä. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348)

Hankinnalla tarkoitetaan taloudellista vastiketta vastaan tehtävää osto- tai leasingsopimusta, jolla hankintayksikkö hankkii aineita, tavaroita, palveluja tai rakennuttaa urakalla. Hankintalailla säädetään, miten kilpailuttamisessa menetellään. Julkisella hankkijalla on velvollisuus hyödyntää markkinoita kilpailuttamalla hankintansa. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348)

Hankintalaissa määritellään kaikki kansallisen kynnysarvon ylittävät hankinnat kilpailutettavaksi. Kynnysarvolla laissa tarkoitetaan yksittäisen hankinnan suurinta mahdollista ennakoitua arvoa. Ennakoitu arvo määrittelee osaltaan myös sen, sovelletaanko hankintaan kansallista menettelyä vai EU-menettelyä. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden osalta se on 1.6.2010 tarkistettu 100 000 euroa. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348)

Siinä säädellään kilpailuttamismenettelyistä ja toimintavelvoitteista, joita julkisten viranomaisten ja muiden lain soveltamisalaan kuuluvien hankintayksiköiden on hankinnoissaan noudatettava. Lain periaatteita ovat syrjimättömyys, yhdenvertaisuus, tasapuolisuus, avoimuus ja suhteellisuus, jotka ovat EU:n

perustamissopimuksen mukaisia periaatteita. (Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348)

3.2.Ostopalvelujen ja kilpailutuksen ongelmia

Hankintalain soveltaminen sosiaalialan palveluiden kilpailutukseen ei ole ollut ongelmatonta. Haasteellisinta on varmasti ollut hinta / laatusuhteen tasapainon löytäminen ja mittarit joilla laatua mitataan sosiaalialalla. Useammassa kilpailutusprosessissa mukana olleena käytännön kokemukseni on, että niissä tapahtuu muotovirheitä ja tuloksista valitetaan, mikä aiheuttaa sopimusten tekemisessä viivästymisiä. (Kynnysarvot. 22.8.12)

Kilpailutuksen pohjalta hankintayksiköt, jotka ovat yleensä useamman kunnan yhteisiä, tekevät puitesopimuksen hyväksymiensä kumppaneiden kanssa. Palveluntuottajan kannalta puitesopimus ei kuitenkaan takaa yhtään asiakkuutta vaan niistä neuvotellaan tapauskohtaisesti. Ehkäisevän lastensuojelun palvelut kuuluvat myös kilpailutettaviin hankintoihin.

Viimeisin, julkisuudessaakin laajaa keskustelua herättänyt, kilpailutukseen ja hankintalakiin liittyvää ongelma on ylikansallisten suurien yhtiöiden kilpailu pienyritysten kanssa sosiaalialan markkinoilla, myös lastensuojelun palveluiden tuottajana. Suuret yritykset pystyvät hintakilpailuissa ja kilpailutukseen liittyvissä tuotettavissa dokumenteissa toimimaan suuremmilla resursseilla kuin pienet ruohonjuuritasolla työskentelevät yritykset. Veroja ei käytännössä Suomeen makseta. Maanantain 8.10.12 Keskisuomalaisessa talousvaliokunnan puheenjohtaja Mauri Pekkarinen vaatii valtiovarainministeri Urpilaiselta nopeita toimia yritysten veroparatiisikytkentöjen torjumiseksi. Asia vaatii kuitenkin lakimuutoksia hankintalakiin. (Salminen, P.2012,8)

4. Opinnäytetyön tarkoitus

Olemme toimineet palveluntuottajana (ammatillinen perhekoti) lastensuojelun sijaishuollossa vuodesta 1995 ja tulevaisuuden visioita tämän yrityksen osalta pohtiessa, nousi esiin tarve kartoittaa muitakin toimintalinjoja, nykyiselle toiminnalle vaihtoehtoina tai täydentävinä tuotteina. Opinnäytetyöni tarkoitus oli tuottaa tietoa asiakkaidemme ostokäyttäytymisen muutoksista ja tulevaisuuden tarpeista oman yritykseni tarpeisiin eli oli tarve toteuttaa markkinatutkimus.

Perusoletukseni on, että kysyntää erikoispalveluille on ja, että ainakin tahtotilaa sijaishuollon ja avohoidon perhehoidon tukemiseen on, mutta siltä sektorilta puuttuu valmiita palvelutuotteita, jotka olisivat joustavia, helposti ostettavia ja kohtuullisesti hinnoiteltuja ostajan näkökulmasta.

Halusin saada tutkimuksella vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

1. Millaisille lastensuojelun ostopalveluille Keski-Suomen ja Mikkelin alueella on tarvetta?
2. Millä tavoin ostopalvelujen tarve on muuttunut lakimuutosten vuoksi?
3. Millä tavoin ja kenen toimesta lastensuojelun ehkäisevät palvelut ja avohuollon ostopalvelut on järjestetty?

Kuinka palvelut on järjestetty kunnissa kiinnostaa myös siitä syystä, että saisin taustatietoa palveluista, jotka tuotetaan sisäisen yhteistyön tai kolmannen sektorin kanssa. Kilpailutilanteen näkökulmasta on merkityksellistä pystyykö tuottamaan palvelun kilpailukykyisellä hinnalla, tai onko sillä muuten jotain niin merkittävää etua, että se houkuttaa ostamaan sen kalliimmalla. Tuotetta jolla ei ole tarvetta, eikä markkinoita, ei luonnollisestikaan kannata lähteä kehittämään. Lähtökohtana tutkimukselle ovat lakimuutosten asettamat haasteet kunnille palveluntuotannossa ja

yleinen palvelurakenteen muutos lastensuojelun palvelujen kentällä ja muutokset asiakasryhmien rakenteessa ja määrässä tulevaisuudessa.

Markkinatutkimuksen tavoite on tuottaa tietoa kohderyhmän tämän hetken ja tulevaisuuden tarpeista. Tutkimuksella saatu tieto ohjaa yrityksen palvelujen kehittämistä tulevaisuudessa. Markkinatutkimuksella kerätään tietoja tietyiltä markkinoilta. Se voidaan katsoa yhdeksi markkinointitutkimuksen alalajiksi ja sillä kerätyllä tiedolla on tarkoitus parantaa ja edesauttaa yrityksen tekemiä päätöksiä. (Solatie 1997,10)

Markkinointitutkimus ja markkinatutkimus eroavat toisistaan siten, että markkinointitutkimuksella pyritään selvittämään jo tehtyjen toimenpiteiden vaikutusta yritykseen, kun taas markkinatutkimuksella kerätyn tiedon avulla pyritään ymmärtämään valituilla markkinoilla tapahtuvia muutoksia ja ilmiöitä. (Solatie 1997,10)

Markkinatutkimus auttaa kohdentamaan tuotekehittelyn oikealle kohderyhmälle ja markkinoimaan suoraan oikealle kohderyhmälle sen tarpeisiin sopivia tuotteita. Nigel Bradley viittaa kirjassaan UK Market research societyn web sivustolla olleeseen määritelmään, jossa markkinatutkimus määritellään *yhdeksi kaikkein hyödyllisimmistä työvälineistä yritystoiminnalle, mille tahansa yritystoiminnalle*. (Bradley, Nigel. 2007, 5.)

Menetelmistä strukturoitu tai puolistrukturoitu kysely tuottaa täsmätietoa palvelujen tarvisijoiden määristä, ennusteista, ostajan käytettävistä taloudellisista resursseista ja soveltuu siksi parhaiten markkinatutkimuksen tekemiseen. Strukturoitu kyselyä tai haastattelua on hyvä käyttää, kun haastateltavien ryhmä on yhtenäinen, kuten minun tapauksessani kuntien sosiaalipuolen palvelusektorin asiantuntijat. (Metsämuuronen, 2003, 11-15)

5. Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimukseni lähtökohta oli saada tietoa mahdollisten uusien tuotteiden kehittämiseksi. Koska tein tutkimuksen oman yritykseni tarpeisiin, valitsin kohderyhmäksi maantieteellisesti 100 km säteellä sijaitsevien kuntien lastensuojelun palveluiden hankintapäätöksistä vastaavat henkilöt.

Useimmat pienistä kunnista tällä alueella kuuluvat laajempaan yhteisesti ostohankintoja kilpailuttavaan yksikköön, kuten Jyväskylän- tai Mikkelin sijaishuoltoyksikkö. Valitsin kyselyn vastaanottajiksi Jyväskylän- ja Mikkelin sijaishuoltoyksiköiden johtajat. Jos kysely olisi lähetetty vain heille, otos olisi ollut todella pieni, vain kaksi. Tästä syystä laajensin kohderyhmää ja valitsin mukaan joitakin näiden yksiköiden alueen kuntia.

Omasta kokemuksestani tiedän, että kaikki palvelujen kyselyt ja hankinnat eivät suinkaan kulje keskitetyn yksikön kautta, vaan kuntien viranhaltijat kysyvät palveluja suoraan yhteistyökumppaneiltaan. Kysely lähetettiin tästä syystä myös seuraaviin kuntiin lastensuojelun johtaville työntekijöille: Ristiinan, Kangasniemi, Toivakka, Pieksämäki, Joutsa ja Juva.

Kohderyhmän koko oli edelleen pieni, kyselyn vastaanottajia oli kahdeksan. He kuitenkin edustavat isompaa joukkoa ja koska kyselyn pääpaino oli ehkäisevän- ja avohuollon palveluiden tarpeen kartoituksessa pitäydyin alueellisessa rajauksessa enkä lähtenyt joukkoa suurentamaan. Alueellinen raja 100 km perustuu siihen mikä on ostajan ja palveluntuottajan kannalta taloudellisesti ja käytännöllisesti järkevä ja toteutettavissa oleva etäisyys ajatellen mahdollisten myytävien tuotteiden toteutusta ja niihin käytettävien resurssien sijaintia.

5.1.Aineiston keruu

Alun perin olin suunnitellut tekeväni kyselyn strukturoituna haastatteluna. Päädyin kuitenkin käyttämään sähköpostitse lähetettävää kyselylomaketta ohjaajan ehdotuksesta ja myös siitä syystä, että ajattelin sen olevan helppo ja nopea tapa vastata ja myös itselle koota aineisto.

Sähköpostikysely (liite 2) toteutettiin QuestBack järjestelmällä. Saatekirje (liite 1) lähetettiin kyselyn mukana. Kysely lähetettiin vastaanottajille ensimmäisen kerran 16.5.2012, ensimmäinen muistutus lähetettiin 9.7 ja toinen muistutus 24.8.2012.

Kyselylomake koostui kahdelle sivulle jakautuneista kysymyksistä, joista ensimmäisellä kartoitettiin taustatietoja vastaajan yhteisöstä. Toisen sivun kysymyksillä kartoitettiin vastaajan käyttämien ostopalvelujen laatua ja tarpeita, sekä lastensuojelulain muutosten vaikutuksia käytettyihin ostopalveluihin.

Kysely oli puolistrukturoitu, siinä käytettiin kysymyslomaketta valmiine vastausvaihtoehtoineen. Kysymykset esitettiin samassa järjestyksessä kaikille haastateltaville ja haastateltavan tulee valita itselleen parhaiten sopiva vastausvaihtoehto. Osaan kysymyksiä liittyi myös avoin vaihtoehto, jossa vastaaja pystyi täydentämään vastaustaan, mikäli valmiista vaihtoehtoista ei löytynyt sopivaa.

Strukturoitu haastattelu on formaalisin haastattelu muoto ja jotta haastattelulla saatava tieto olisi suuntaa antavaa, haastattelussa käytettävän kyselylomakkeen laatimiseen tulee paneutua huolella. Strukturoituun haastatteluun voi liittää myös avoimia kysymyksiä. (Eskola & Suoranta 2000, 86; Anita Saaranen-Kauppinen & Anna Puusniekka. 2006.)

Kyselyssäni oli yhteensä 13 kysymystä, joista yksi oli vapaa teksti vastaus kysymys ja muut valmiilla vastausvaihtoehdoilla olevia. Vaihtoehto kysymyksistä kahdeksan sisälsi myös vapaan vastauskentän täydentäviä tietoja varten. Kyselylomakkeen toimivuutta testasin itse ja lähetin sen myös ohjaavan opettajan testattavaksi ja arvioitavaksi.

Tavoitteeni oli, tehdä kyselystä lyhyt ja ytimekäs sekä nopeasti täytettävä. Tämä siitä syystä, että tiedän vastaajien olevan kiireisiä ja kuormitettuja omalla työllä, enkä oleta heidän jaksavan vastata monisivuiseen kyselyyn, joka vaatisi paljon vapaata kirjoittamista.

Vastauksia kyselyyn tuli neljä. Neljästä vastauksesta kyselystä yksi oli palautettu tyhjänä. Alkuperäisen kyselyn lähettämisaikajaksolta toukokuun lopulla ja muistutus keskellä lomakautta heinäkuun alussa eivät tuottaneet, kuin yhden vastauksen. Vasta toisen muistuttamiskerran jälkeen vastauksia palautui kolme lisää eli 50 % kyselyn saaneista vastasi siihen. Kyselyn toteuttamisen ajankohta oli vastausten saamisen näkökulmasta huono. Kyselyyn vastasivat Kangasniemen, Toivakan, Joutsan ja Pieksämäen kuntien lastensuojelun johtavat työntekijät.

5.2. Analysointi

Kyselyn toteutus QuestBack ohjelmistolla mahdollisti myös sen käyttämisen analysointiin. Ohjelman avulla on helppoa muodostaa vastauksista yhteenvedot ja graafiset kuvat. Aineiston analysoinnissa vastaajat on numeroitu avoimien vastausten yksilöimiseksi numeroilla 1-4.

Analysointi on kaiken tutkimuksen kannalta merkittävä vaihe, ja analyysimenetelmän valinta on tärkeä jotta saataisiin vastaukset esitettyihin kysymyksiin. Vastauksia on arvioitava ja ne on järjestettävä siten, että ne olisivat teemoittain ja niistä voi laskea prosenttiluvut. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2008, 216–219.)

Analyysimenetelmäksi valitsin sisällönanalyysin, joka on perusanalyysimenetelmä ja sopiva kaikkiin laadullisiin tutkimuksiin. Se on kirjoitetun, kuullun ja nähdyn analyysimenetelmä, joka sopii myös strukturoidun kyselyn analysointiin. Sisällönanalyysillä käydään jokainen kysymys läpi ja tuodaan tulokset sanallisesti esille. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103, 106.)

Sisällönanalyysia on kvantitatiivista ja kvalitatiivista. Kvantitatiivisessa sisällönanalyysissa on kyseessä sisällön erittely, jossa tuodaan esille määrällisesti tekstin tai dokumentin sisältöä. Tämä työ on kvalitatiivinen eli laadullinen sisällönanalyysi, jossa on kvantitatiivisia elementtejä kuten taulukot esitetyistä kysymyksistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009 109-116).

Sisällönanalyysi tässä tutkimuksessa tarkoitti kyselyn ja sen rakenteen kuvailua ja arviointia, vastausten sanallista analysointia ja tulosten tiivistämistä sanallisesti. Tuomi & Sarajärvi määrittelevät sisällönanalyysin tavoitteeksi luoda tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus, jonka avulla tulokset voidaan kytkeä muihin tutkimustuloksiin ja ilmiön laajempaan kontekstiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 105)

5.3. Luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta arvioitaessa puhutaan käsitteistä reliabiliteetti ja validiteetti. Reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen toistettavuutta ja kuinka tarkkoja saadut tulokset ovat. Validiteetti tarkoittaa tutkimuksessa käytettyjen mittareiden ja menetelmien arviointia tuloksen luotettavuuden näkökulmasta. Validiteetissa arvioidaan siis kuinka hyvin valittu menetelmä on asian tutkimista. Kyselylomakkeen ollessa kyseessä arvioidaan esimerkiksi ovatko vastaajat ymmärtäneet kysymykset. (Hirsijärvi ym. 2008, 226-227)

Kysely kohdennettiin sijaishuoltoyksilöiden ja kuntien johtaville lastensuojelun työntekijöille. Heidän tuntemus oman kuntansa lastensuojelun tilasta ja tarpeista on varmasti paras mahdollinen ja näin ollen heidän vastauksiaan kysymyksiin voidaan pitää reliaabeleina.

Tutkimuksen validiteettia arvioidessa voidaan todeta, että kysely tuottaa hyvin vastaukset kysymyksiin. Toisaalta sähköisen kyselylomakkeen käyttö verrattuna haastatteluun tuottaa suppeampia vastauksia, koska haastattelutilanteessa olisi voinut tehdä tarkentavia kysymyksiä. Tässä mielessä olen sitä mieltä, että haastattelu olisi tuottanut enemmän tietoa.

Kyselyn kysymykset oli pääosin ymmärretty ja sain vastaukset asettamiini tutkimuskysymyksiin. Kysymykset joissa kysyttiin ostaako kunta ennaltaehkäisevän- ja avohuollon palveluja ja kuinka ehkäisevän lastensuojelun palvelut on toteutettu, tuottivat ristiriitaista tietoa. Kaikki vastasivat ostavansa palveluja ulkopuolelta, mutta kysyttäessä kuitenkin pelkästään ehkäisevän lastensuojelun palvelujen toteutusta, kaikki vastasivat tuottavansa palvelut itse.

Tästä voimme päätellä, että validiteetin näkökulmasta olisi pitänyt erikseen kysyä kumpaakin, eli ostaako ehkäisevän lastensuojelun palveluja ja ostaako avohuollon palveluja. Lomake oli tarkoituksellisesti tehty hyvin tiiviiksi ja lyhyeksi, koska olettamukseni oli, että kiireiset ja ylityöllistetyt viranhaltijat eivät vastaa pitkiin kyselyihin. Tiivistäminen asioita yhdistämällä samaan kysymykseen oli tutkimuksen kannalta huono ratkaisu. Muiden kysymysten kohdalla vastaukset vastasivat selkeästi kysymyksiin.

Tutkimuksen tuloksia ei otoksen pienestä koosta johtuen voi yleistää. Mielestäni ne kuitenkin antavat oikeansuuntaisia viitteitä tulevaisuuden palvelutarpeen suhteen, etenkin kun samansuuntaisia tuloksia oli saatu myös mm. Lastensuojeluliiton 2010 tekemässä kyselyssä.

6. Tulokset

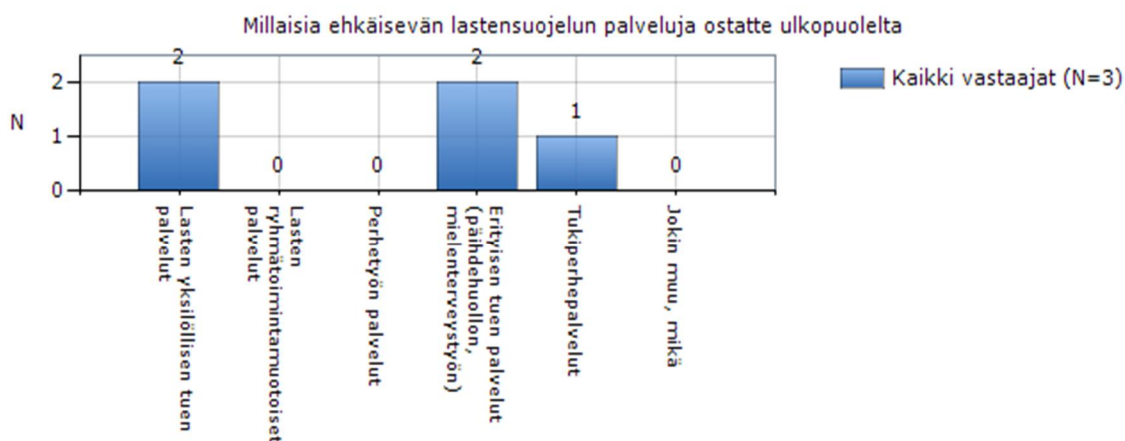
Tutkimuksen taustatiedoissa halusin tietää minkä kokoisesta kunnasta on kyse jaoteltuna alle 5000, 5-10.000, 10-20 000 asukasta. Kyselyyn vastanneista yksi oli alle 5000, kaksi vastaajaa oli kunnista, joissa asukasluku on alle 10 000 ja yksi jonka asukasluku on 10-20.000.

Taustatietoina kysyin myös kunnan lastensuojelun työntekijöiden määrää. ja sopimuskumppania lastensuojelun palveluissa. Kaikki vastaajat sijoittuivat ryhmään 1-5 työntekijää ja olivat Jyväskylän sijaishuoltoyksikön sopimuskumppaneita lastensuojelun palvelujen osalta.

6.1. Lastensuojelun ehkäisevien palvelujen järjestäminen

Kaikki kyselyyn osallistuneet vastasivat ostavansa lastensuojelun ennaltaehkäiseviä ja avohuollon palveluja ulkopuolelta. Seuraavassa kaaviossa on esitetty kyselyssä esitetyt vaihtoehdot.

Kuvio1. Ehkäisevän lastensuojelun ostetut palvelut.

Vastaajista kaksi ilmoitti ostavansa lasten yksilöllisen tuen palveluja ja erityisen tuen palveluja, kuten päihdehuollon- ja mielenterveystyön palveluja. Yksi vastaajista ilmoitti ostavansa myös tukiperhepalveluja.

Kaikki vastanneet olivat lisänneet ehkäisevän lastensuojelun palveluja 2007 tulleiden lakimuutosten jälkeen. Lisäys oli toteutettu *tehostamalla yhteistyötä* kunnan eri toimijoiden välillä. Lisäksi kunnissa oli perustettu palvelujen toteuttamista varten uusia virkoja, vastaaja numero yksi ilmoitti, että kuntaan on perustettu perhetyöntekijän ja koulukuraattorin virat. Vastaaja kolme ilmoitti, että kuntaan on perustettu ennaltaehkäisevä perhetyöntekijän virka.

Vastaaja kaksi mainitsi ehkäisevän lastensuojelun palvelujen lisäyksen toteutus keinona uusien työskentelytapojen käyttöön ottamisen. Palvelujen lisäystä on siis toteutettu sekä määrällisesti lisäämällä resursseja, että laadullisesti kehittämällä työskentelyn sisältöä.

Avoimeen kysymykseen millaisia ehkäisevän lastensuojelun ja avohuollon palvelutuotteita kentältä puuttuu, tai on tarjolla liian vähän tuli seuraavanlaisia vastauksia. Vastaaja yksi mainitsi tukiperheet. Vastaaja kaksi:

”On pula tuki- sekä tukiperheistä Ryhmätoiminta / vertaistukiryhmiä yms. saisi olla enemmän.”

Vastaaja kolme:

”Tilanteemme on hyvä Keski-Suomen moneen muuhun kuntaan verrattuna. Lastensuojeluasiakkaidemme määrä on kohtalainen ja ennaltaehkäisevää työtä tehdään. Resursseja tarvitsisimme, jos lastensuojeluasiakkuudet lisääntyvät ja vaikeutuu ja tarpeen olisi lisätä lapsiperheiden kotipalvelua ennaltaehkäisevänä työnä.”

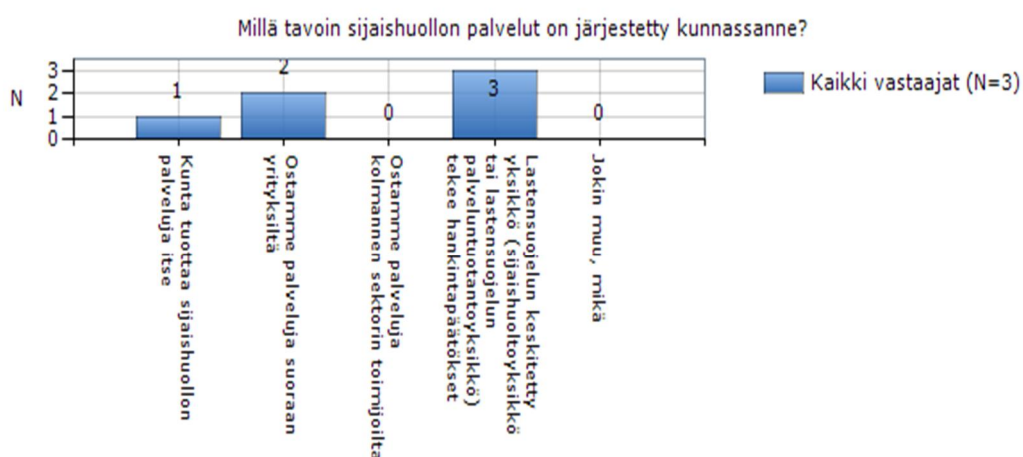
Kysyttäessä millaisilla palvelutuotteilla vastaajat arvioivat olevan kunnassaan tarvetta vastaajat poimivat seuraavia vaihtoehtoja:

- yksilöllisen tuen palvelut kuten tukihenkilötoiminta
- vanhempien ryhmät
- perheleirit
- tukiperhetyö
- tuki sijaisperheille ryhmämuotoisena
- tuki sijaisperheille yksilömuotoisena nk. mentortukena

Vastoin odotuksiani vaihtoehto, jossa tarjottiin kohde ryhmälle räätälöityjä voimaannuttavia taide-, luonto- tai eläinpainotteisia ryhmätoimintoja ei herättänyt kiinnostusta vastaajissa ollenkaan. Ryhmätoimintoja vanhemmille, sijaisperheille ja perheleirejä oli kuitenkin pidetty potentiaalisina, mistä herää kysymys millaisia toimintamuotoja vastaajat odottavat toivomissaan ryhmätoiminnoissa?

6.2. Sijaishuollon palvelujen järjestäminen

Kaikkien vastaajat ilmoittivat, että hankintapäätökset tekee keskitetty yksikkö, vastanneiden tapauksessa siis Jyväskylän sijaishuoltoyksikkö. Sijaishuollon palvelut on järjestetty kunnissa ostamalla palveluja suoraan yrityksiltä ja yksi vastaajista ilmoitti kunnan tuottavan sijaishuollon palveluja myös itse.

Kuvio 2. sijaishuollon palvelujen järjestäminen

Vastauksista yllättäen kävi ilmi, että kukaan ei osta sijaishuollon palveluja kolmannen sektorin toimijoilta. Tähän, vastoin odotuksiani olevaan vastaukseen syynä voi olla, että vastaajat eivät mieltäneet, esimerkiksi Pelastakaa Lapset ry:tä tai Sos- lapsikyliä kolmannen sektorin toimijoiksi. Tätä päätelmää tukee myös se, että vastaajista puolet oli kuitenkin valinnut sijaishuollon palvelujen järjestämistä kysyttäessä vaihtoehdon: ”Tiivistetty yhteistyötä sijaishuollon yhteistyökumppaneiden (Pela, sijaishuoltoyksiköt) kanssa”.

Vuoden 2012 voimaan tullut lakimuutos, jossa perhehoito määritellään ensisijaiseksi hoitomuodoksi alle 12 vuotiaille, on kaikkien vastaajien osalta johtanut ennakoiviin toimenpiteisiin. 50 % vastaajista ilmoitti tiivistäneensä yhteistyötä sijaishuollon yhteistyökumppaneiden kanssa. Yhteistyökumppaneina kysymyksessä oli mainittu

esimerkiksi Pelastakaa Lapset yhdistys ja sijaishuoltoyksiköt. 50 % vastaajista ilmoitti rekrytoineensa itse lisää sijaisperheitä. Kaikki vastaajat ilmoittivat lakimuutoksen lisäävän kunnan sijaishoidon perhehoitopaikkojen ostotarvetta.

6.3.Mahdollisuudet

Kysymyksistä yrityksen tuotekehityksen ja mahdollisuuksien näkökulmasta tärkein oli valintakysymys, jossa vastaajat valitsivat oman kuntansa näkökulmasta tuotteet, joilla he arvioivat olevan tarvetta. Kysymyksessä esitellyt vaihtoehdot olin valinnut omien resurssiemme ja oman ammatillisen kiinnostukseni näkökulmasta, eli millaisia palveluja voisin ja olisin kiinnostunut kehittämään.

Kuvio 3. Potentiaaliset tuotteet

Vastauksista käy selville sama asia, josta muissakin vastauksissa saatiin jo viitteitä.

Kysyntää olisi yksilöllisen tuen palveluille, ammatilliselle tukiperhetyölle, sijaisperheiden tukemiseen kohdistuvaan yksilötukeen eli nk. mentortukeen. Myös perheleirit ja vertaisryhmät sekä perheille, että sijaisperheille nähtiin potentiaalisina.

7. Pohdinta

Alun perin olin suunnitellut toteuttaa tutkimuksen strukturoituna haastatteluna. Sopimalla ajan ennakkoon ja haastatteleamalla vastaajia olisin saanut kaikilta haastatelluilta vastaukset. Koska saapuneita vastauksia sisältäviä lomakkeita oli vain kolme, ei tuloksia voi yleistää. Minulle, vastanneiden lähellä toimivana yrittäjänä, ne antavat tärkeää tietoa heidän kuntansa tilanteesta liittyen ostopalveluihin tutkituilla lastensuojelun alueilla.

Teknisesti kyselyssäni oli sellainen virhe, että se salli läpäistä lomakkeen vastaamatta yhteenkään kysymykseen ja se tulkittiin vastaukseksi. Tästä johtuen yksi vastanneista ei tuottanut yhtään vastausta kysymyksiini, ohjelma kuitenkin laski kyselyn vastatuksi. Neljästä palautuneesta vastauslomakkeesta yksi palautui siis tyhjänä.

Tutkimustuloksista voi päätellä, että tulevaisuudessa on tarve ehkäisevän ja avohuollon kentällä sijaisperheiden toimintaa tukeville työmuodoille, perhetyölle, avohuollon tukiperhetyölle ja vertaisryhmille. Ehkäisevän työn palveluista yhteistyössä järjestöjen kanssa tuotetaan matalan kynnyksen palveluja, kuten vanhempainkerhoja, vertaisryhmätoimintaa, kuten lasten- ja nuorten kerhoja. Nämä ovatkin tuotteista varmasti sellaisia, joissa ei ole taloudellisesti kannattavaa lähteä kilpailevia tuotteita kehittämään.

Samansuuntaisia tuloksia saatiin myös 2010 Lastensuojelun keskusliiton ja Talentumin kyselyssä, jossa todettiin, että suurin puute on lapsiperheiden kotipalveluista, tukihenkilöistä ja tukiperheistä. Lapsiperheiden kotipalvelujen todettiin tutkimuksen mukaan useimmiten pienistä kunnista. Ehkäisevän lastensuojelua eniten haittaavaksi ongelmaksi todetaan resurssipula. (Paavola, A. 2010, 15–18)

Lastensuojelulain sijaishuollon osalta viitoittama suuntaus perhesijoitusten painottamiseen lisää tarvetta sijaisperheille, mutta varmasti edelleen myös ammatilliselle perhehoidolle. Olen sitä mieltä, että tämä vahvistaa myös ammatillisen perhehoidon asemaa suhteessa laitoshoidon sijaishuollossa.

Johtopäätökset

Lastensuojelulain muutokset ovat vaikuttaneet kuntien toimintaan. Lain muutosten pohjalta on tehty laajaa yhteistyötä kuntien sisällä ja yli kuntarajojen. On luotu uusia verkostoja, toimintamalleja ja myös rekrytoitu lisää työntekijöitä. Kuntia vaivaa resurssipula parantaa mahdollisuuksia saada tuotteita markkinoille myös ehkäisevän lastensuojelun sektorilla.

Ehkäisevän lastensuojelun palvelujen tuottamisesta löytyy myös yritystoiminnalle mahdollisuuksia. Yksityisyrittäjien on kuntarakennetta helpompi ja nopeampi muuttaa tuotevalikoimaa ja kehittää joustavasti tuotteita yhteistyökumppaneiden tarpeita vastaaviksi. Palvelujen ostaminen tarpeen mukaan antaisi toisaalta myös kunnille mahdollisuuden joustavuuteen, jolloin ei tarvitse esim. perustaa virkoja jotka sitovat kunnan pidemmäksi aikaa.

Tänä päivänä ja tulevaisuudessa tarvitaan sijaishuollossa edelleen useita erilaisia toimijoita, laitoksia, ammatillisia perhekoteja, sijaisperheitä ja toivoisin, että yhteistyötä ja siltoja sijaisperheiden ja ammatillisen perhehoidon välillä luotaisiin ja vahvistettaisiin. Näen paljon ammatillista potentiaalia ja myös liiketoiminnallisia mahdollisuuksia esimerkiksi mentor tyylisessä työmuodossa tai vertaisryhmätoimintojen järjestämisessä. Näissä voitaisiin hyödyntää ammatillisen perhehoidon ammattilaisia sijaisperheiden työn tukemisessa.

Jatkotutkimusaiheet

Mahdollisia jatkotutkimusaiheita olisi esimerkiksi kartoittaa sosiaalialan palvelusektorin tarpeita tarkemmin eri asiakasryhmien (lapset, vanhemmat) näkökulmasta. Toinen näkökulma olisi käytettävissä olevat taloudelliset resurssit ostajan puolella. Paljonko rahaa on käytetty alueittain (ehkäisevä, avohuolto, perhetyö, sijaishuolto), mitkä ovat ostajan käytettävissä olevat resurssit.

Lähteet

- Avohuolto. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/avohuolto/> Viitattu 22.9.2012
- Bardy, Marjatta. 2009. Lastensuojelun ytimissä. <http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/3e955ab5-14e4-4478-8b72-cfa482210151> Viitattu 20.9.2012.
- Bradley, Nigel. 2007. Marketing research, Tools and Techniques. <http://books.google.fi/books?id=DHaZ46wARuwC&lpg=PP1&ots=dESgf7IZEk&dq=marketing%20research&pg=PT18#v=onepage&q=marketing%20research&f=false>. Viitattu 31.8.2012
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 2 p., uud. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.
- Ehkäisevä lastensuojelu. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/ehkaisevatyo/> Viitattu 22.9.12
- Harrikari, Timo. Kuukauden kolumni: Lastensuojelulakiuudistus ja lastensuojelun historialliset kerrostumat. <https://www.jyu.fi/edu/laitokset/lanka/lapsuudentutkimuksen-verkosto/kuukauden-kolumni-lastensuojelulakiuudistus-ja-lastensuojelun-historialliset-kerrostumat> Viitattu 20.9.2012
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2008. Tutki ja kirjoita. 13-14 p., uud. painos. Helsinki: Tammi.
- Julkisten hankintojen periaatteet. Viitattu 22.8.2012. <http://www.hankinnat.fi/fi/julkinen-hankinta/hankintojen-periaatteet/Sivut/default.aspx>
- Kooste vuoden 2010 lakimuutoksista, Muutokset lastensuojelulakiin lailla 88/2010. Viitattu 22.8.2012. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/lainsaadanto/lastensuojelulakikoulutuksen_materiaaleja/
- Kuntainfo 10/2007.27.06.2007. Uusi lastensuojelulaki (417/2007) voimaan 1.1.2008. Uuden lastensuojelulain vaikutuksia kunnan toimintaan. Viitattu 22.8.2012 <http://www.stm.fi/tiedotteet/kuntainfot/kuntainfo/-/view/1253381>
- Kynnysarvot. Viitattu 22.8.12. <http://www.hankinnat.fi/fi/julkinen-hankinta/kynnysarvot/Sivut/default.aspx>

Lastensuojelun palvelurakenne. http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/mitaonlastensuojelu/lastensuojelun_palvelujarjestelma/
Viitattu 20.9.2012

Lasten ja perheiden hyvinvointipalveluiden kehittämishanke Itä- ja Keski-Suomessa 2008–2011.(pdf tiedosto)
<http://www.koskeverkko.fi/Public/default.aspx?contentid=35867> viitattu 29.8.12)

[Lapset ja perheet Kaste II -jatkohankesuunnitelma \(1.10.2012 - 31.10.2013\)](#) (PDF-tiedosto) (viitattu 29.8.12)

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 22.8.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Laki julkisista hankinnoista 30.3.2007/348. Viitattu 22.8.2012.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070348>

Lastensuojelun kustannukset karkaamassa käsistä. Kotimaa Turun Sanomat 5.1.2012..
Viitattu 22.8.2012.
<http://www.ts.fi/uutiset/kotimaa/295773/Lastensuojelun+kustannukset+karkaamassa+kasista++ostopalveluista+saatetaan+luopua.>

Paavola, Auli. 2010. Ehkäisevän lastensuojelun kirjava todellisuus.
http://www.lskl.fi/files/395/Ehkaisevan_lastensuojelun_kirjava_todellisuus.pdf.
Viitattu 22.9.2012

Salminen, P. 2012. Ministeri Urpilaisen olisi korjattava porsaanreikä.
Keskisuomalainen 8.10.2012, 9.

Sijaishuolto. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/> Viitattu 22.9.2012.

Selvitys: Kuntien ostopalvelut vahvassa kasvussa, 27.6.2011. Viitattu 22.8.2012.
http://www.helsinki.chamber.fi/?1011_m=3410&s=2

Solatie, J. 1997. Tutki ja tiedä. Vaasa: Ykkös-Offset.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 5 p., uud. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Liitteet

Liite 1 Saatekirje

Tervetuloa vastaamaan kyselyyn!

Olen sosionomiopiskelija Jyväskylän ammattikorkeakoulusta ja teen opinnäytetyönä tutkimuksen, jonka tarkoitus on selvittää ovatko lastensuojelulain muutokset (2007 - 2012) vaikuttaneet kuntien lastensuojelupalvelujen laatuun ja järjestämistapaan.

Kyselyn tavoite on myös tuottaa kuntien tämän hetken ja tulevaisuuden palvelutarpeista lastensuojelun alueella tietoa, joka auttaa alan toimijoita kehittämään palveluja tarpeita ja kysyntää vastaaviksi.

Lastensuojelulain muutokset vuonna 2007 korostivat painopisteen lisäämistä ehkäisevään työhön ja 2012 perhesijoitusten priorisoimiseen huostaanotettujen lasten sijoitusta tehtäessä lapsen edun mukaisesti.

Kysely on lähetetty Keski-Suomen - ja Mikkelin läänin alueella toimivien kuntien lastensuojelun ammattilaisille. Kysely toteutetaan sähköpostikyselynä.

Tutkimuksen tulokset julkaistaan opinnäytetyössäni, joka esitellään Jyväskylän ammattikorkeakoululla ja jää koulun arkistoon. Vastaaja n on mahdollista tilata tutkimuksen tulokset itselleen.

Kyselyyni liittyen vastaan mielelläni kysymyksiinne. Voitte olla minuun yhteydessä sähköpostitse: riitta.halttunen.sso@jamk.fi

Vastaaminen vie aikaa 5-10 minuuttia

Liite 2 Kyselylomake

Ensimmäisillä kysymyksillä kartoitetaan perustiedot vastaajan taustayhteisöstä.

Kunnan asukasluku

- ☐ Alle 5 000
- ☐ 5-10 000
- ☐ 10 - 20 000
- ☐ 20 - 30 000
- ☐ 30 - 50 000
- ☐ yli 50 000
- ☐ yli 100 000

Lastensuojelun työntekijöiden määrä kunnassa

- ☐ 1-5
- ☐ 5-10
- ☐ yli 10
- ☐ yli 20

Mikä on sopimuskumppaninne lastensuojelun avohuollon ja sijaishuollon palveluissa?

- ☐ Jyväskylän sijaishuoltoyksikkö
- ☐ Mikkelin lastensuojelun palveluntuotantoyksikkö
- ☐ Jokin muu, mikä _____

Ostaako kuntanne lastensuojelun ennaltaehkäisevän - ja avohuollon palveluja ulkopuolelta?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Seuraavilla kysymyksillä kartoitamme käyttämienne ostopalvelujen laatua ja tarpeita sekä lastensuojelulain muutosten vaikutuksia käyttämiinne ostopalveluihin.

Ehkäisevä lastensuojelulla tarkoitan 2007 lastensuojelulaissa määriteltyä suunnitelmallista ja tavoitteellista lastensuojelun toimintamuotoa, jolla edistetään ja turvataan lasten ja nuorten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta.

Sijaishuollon palveluilla tarkoitan avohuollon sijoituksia ja huostaanotettujen lasten sijoituksia

Millä tavoin ehkäisevän lastensuojelun palvelut on järjestetty kunnassanne?

- ☐ Kunta tuottaa palveluja itse
- ☐ Ostamme palveluja suoraan yrityksiltä
- ☐ Ostamme palveluja kolmannen sektorin toimijoilta
- ☐ Jokin muu, mikä _____

Millä tavoin sijaishuollon palvelut on järjestetty kunnassanne?

- ☐ Kunta tuottaa sijaishuollon palveluja itse
- ☐ Ostamme palveluja suoraan yrityksiltä
- ☐ Ostamme palveluja kolmannen sektorin toimijoilta
- ☐ Lastensuojelun keskitetty yksikkö (sijaishuoltoyksikkö tai lastensuojelun palveluntuotantoyksikkö) tekee hankintapäätökset
- ☐ Jokin muu, mikä _____

Onko kuntanne lisännyt 2007 lastensuojelulakiin tulleiden muutosten jälkeen ehkäisevän lastensuojelun palveluja

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Millä tavalla olette toteuttaneet ehkäisevien lastensuojelun palvelujen lisäyksen?

- ☐ Tehostamalla yhteistyötä kunnan sisällä eri toimijoiden välillä
- ☐ Etsimällä palveluntuottajia ulkopuolelta
- ☐ Jokin muu, mikä _____

Millaisia ehkäisevän lastensuojelun palveluja ostatte ulkopuolelta

- ☐ Lasten yksilöllisen tuen palvelut
- ☐ Lasten ryhmätoimintamuotoiset palvelut
- ☐ Perhetyön palvelut
- ☐ Erityisen tuen palvelut (päihdehuollon, mielenterveystyön)
- ☐ Tukiperhepalvelut
- ☐ Jokin muu, mikä _____

Valitkaa alla olevista tuotteista ne, joiden arvioitte vastaavan kuntanne tarvetta

- ☐ Yksilöllisen tuen palvelut kuten tukihenkilötoiminta
- ☐ Ryhmätoimintamuodot jotka on suunnattu ja suunniteltu tarpeitanne vastaaviksi: esimerkiksi voimaannuttava pienryhmätoiminta taide /luonto/eläin painotteiset toimintamuotoina
- ☐ Vanhempien ryhmät, äidit / isät.
- ☐ Perheryhmät (äiti & lapsi, isä & lapsi, sisarusryhmät, koko perheen ryhmät)
- ☐ Perheleirit
- ☐ Ammatillinen tukiperhetyö
- ☐ Tuki sijaisperheille ryhmämuotoisena
- ☐ Tuki sijaisperheille yksilötukena nk mentortuki. (Mentortuki on menetelmä, jossa kokenut alan ammattilainen tavoitteellisesti ja vuorovaikutuksen kautta tukee ohjattavaa)
- ☐ Jokin muu, mikä _____

Millaisia tuotteita kentältä puuttuu, tai on tarjolla liian vähän, ehkäisevän lastensuojelu ja avohuollon palveluvalikoimaan liittyen?

Vuoden 2012 alusta perhehoidosta tuli laitoshoidon nähdessä ensisijainen sijaishuollon muoto.

Millä tavalla kunnassanne on valmistauduttu lainmuutoksen aiheuttamiin tarpeisiin?

- ☐ Tiivistetty yhteistyötä sijaishuollon yhteistyökumppaneiden (Pela, sijaishuoltoyksiköt) kanssa
- ☐ Rekrytoitu itse lisää sijaisperheitä
- ☐ Etsitään uusia sopimuskumppaneita ammatillisen perhehoidon puolelta
- ☐ Jokin muu, mikä _____

Lisääkö lakimuutos sijaishuollon perhehoitopaikkojen ostotarvetta?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Haluatteko saada lisätietoa tutkimuksen tuloksista

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

Kuviot

Kuvio 1. Ehkäisevän lastensuojelun ostetut palvelut

Kuvio 2. Sijaishuollon palvelujen järjestäminen

Kuvio 3. Potentiaaliset tuotteet